

**LUCIE FORMÁČKOVÁ:
PROMĚNY MÓDY
V MEZIKULTURNÍM KONTEXTU
RIGORÓZNÍ PRÁCE
POSUDEK KONZULTANTA**

Mgr. Lucie Formáčková předkládá široce založenou mezioborovou syntézu, spojující přístupy a poznatky kulturní historie, antropologie, archeologie, etnografie, demografie, sociologie, psychologie, dějin umění, estetiky a dalších disciplín. Neomezila se na kulturní dějiny módy, fenomén módy zkoumá ve třech základních horizontech, jimž odpovídá i struktura práce:

První část práce exponuje problematiku odívání a zdobení těla převážně antropologickými prostředky. Precizuje se tu teoretický aparát a analýza geneze módy využívá zároveň ke komplexnímu vymezení předmětu. Střední část představují systematické dějiny módy od počátku po současnost. Autorka je funkčně zasazuje do kulturněhistorického kontextu a kladením akcentů si dobře připravuje závěrečnou trojici teoreticko-analytických kapitol, věnovaných komplexnímu uchopení problematiky těla od vývoje estetického ideálu po objasnění důsledků a souvislostí dnešního tlaku médií, módního a dietního průmyslu.

Široce fundovaný interdisciplinární přístup nezůstal v rovině vstupní proklamace, ale je celkem práce i řadou detailních zjištění převážně naplněn. Osobně si cením zejména nakládání s poznatky dvou vědních disciplín: Z děl domácí etnografie došly efektivního využití nejen novější práce Mirjam Moravcové, Jitky Staňkové a nedávná syntéza Jiřiny Langhammerové, ale také dnes již méně frekventovaná klasická díla Karla Chotka, Drahomíry Stránské, Renaty Tyršové, Josefa Vydry, Zikmunda Wintera a Čeňka Zírta. Podobně bezpečnou orientaci prokázala autorka při svém pohybu v kvalitativně daleko rozkolísanější produkci domácí estetiky. Zde se soustředila na nejplodnější linii strukturalismu, na relativně solitérní dílo Karla Honzíka a ve své době průkop-

nické estetické koncepce Dušana Šindeláře. Doslova objevné je využití prakticky zapomenuté knihy Odolena Zítka, psané na sklonku 50. let minulého století. Zmínit je také třeba, jak efektivně autorka využila českého vydání inspirativních *Dějin krásy*, které uspořádal a z větší části napsal Umberto Eco.

Výchozí bibliografie je tak díky dobré autorčině orientaci ve všech disciplínách, které se módou a dějinami odívání zabývají, prakticky úplná a nechybějí v ní ani podstatná díla, vydaná německy, francouzsky a anglicky. Obsáhlá bibliografie a nakládání s ní zároveň skládají úplný obraz překvapivě bohaté historie domácího bádání o dějinách odívání od syntéz Winterových a Zíbrtových po současnou dvojici ambiciózních publikačních projektů, uskutečňovaných jednak Nakladatelstvím Lidové noviny, jednak Uměleckoprůmyslovým muzeem ve spolupráci s nakladatelstvím Olympia. Dodejme, že autorka čte všechny své zdroje kriticky, s plným vědomím jejich limitů, daných historickým kontextem jejich vzniku.

Předložená práce ale zdaleka nepředstavuje jen kvalitní původní zpracování obsáhlé sumy dosavadních poznatků, které by samo o sobě vyhovělo kritériím, jimiž poměrujeme rigorózní práce. Podstatným autorským přínosem je především zvolené východisko, z něhož kolegyně Formáčková přistupuje k samotnému historickému nástinu: Kontrapozice statické neměnnosti tradičního lidového (venkovského) oděvu a dynamiky vývoje oděvu městského, podléhající módním změnám, přináší další polaritu „přirozeného“, klimaticky determinovaného a tedy kulturně geograficky příslušného oděvu na jedné a universalismu módního oděvu na straně druhé. Pro autorku to znamenalo v praktických dopadech vyrovnat se s krajně obtížnou problematikou lidového oděvu, dobře připravená východiska ale dovolila formulovat historické kapitoly přehledně a hutně, aniž by bylo nutno sáhnout ke zjednodušením. Dobře strukturovaný rastr historického výkladu zároveň umožnil organicky v jeho rámci pojednat řadu teoretických otázek a podstatných charakteristik kontextu.

Příkladná péče, kterou autorka věnovala textu práce, je patrná také z obrazové přílohy. Soustředila pro ni materiál nejen ve vztahu k textu plně funkční a instruktivní, ale zároveň se dokázala vzhnout obvyklé nudě ikonografických pramenů, notoricky se opakujících prakticky ve všech dějinách odívání.

Interdisciplinární práce vždy klade vysoké nároky na harmonizaci terminologie a jazykových zvyklostí. Zároveň mívá předmět tendenci kontaminovat „svou“ vědu vlastním jazykem. Vedle regulárního profesního jazyka módních tvůrců dnes mediální prezentace módního průmyslu cíleně vytváří vlastní umělý módní jazyk. K pozitivům práce patří, že se autorka dokázala oběma rizikům vyhnout s elegancí, která je práva tématu.

Rigorózní práce Lucie Formáčkové *Proměny módy v mezikulturním kontextu* tak představuje plně přesvědčivé naplnění obtížného zadání, metodologicky čisté, důkladně podložené, invenční a kultivovaně zpracované. **Plně ji proto doporučuji k obhajobě.**

V Praze 10. 4. 2006

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.